

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-451-1-20>

**PROSPECTS FOR THE INTRODUCTION OF THE INSTITUTION
OF AN AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR
IN UKRAINE DURING THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW**

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ
АВТОРИЗОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА
В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Ivanchenko E. P.

*Candidate of Juridical Sciences
(Ph.D.),
Professor
Ukrainian Technological Academy,
Doctoral Student
Academician F. H. Burchak Scientific-
Research Institute of Private Law and
Entrepreneurship of National Academy
of Law Sciences of Ukraine,
Advisor
Association of Customs Brokers of
Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Іванченко Е. П.

*кандидат юридичних наук,
професор
Українська технологічна академія,
докторант
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук
України,
радник
Асоціація митних брокерів України
м. Київ, Україна*

Незважаючи на повномасштабну збройну агресію РФ проти України, євроінтеграційні процеси в галузі митної справи спонукають нашу державу до запровадження нових правових інститутів, одним із яких є інститут авторизованого економічного оператора (АЕО). Правовою основою для запровадження інституту АЕО стала Конвенція про спрощення формальностей у торгівлі товарами від 20 травня 1987 року та Конвенція про єдиний режим транзиту від 20 травня 1987 року (зі змінами та доповненнями). У відповідності до статті 12 Митного кодексу України (МКУ) [1] підприємство-резидент, що виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюзі постачання товарів (виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач складу) та отримало авторизацію відповідно до вимог МКУ Глави 2 Авторизований економічний оператор. Спрощення та переваги, набуває статус АЕО.

Запровадження в Україні інституту АЕО сприяє наближенню митного законодавства України до європейських стандартів, що не тільки спрощує та полегшує міжнародну торгівлю, але й забезпечує участь українських АЕО у формуванні безпечних ланцюгів постачання товарів та підвищує їх конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. АЕО – це особливий статус, який засвідчує високий ступінь довіри до суб'єкта господарювання та надає йому суттєві спрощення при здійсненні митних формальностей. Статус АЕО може надати підприємству такі вигоди як: 1) спрощене декларування; 2) економія часу і коштів за рахунок: а) більш швидкого процесу переміщення товарів через митний кордон (наприклад, першочергове проходження митних формальностей, використання спеціальних смуг тощо); б) не заїзду на термінал; 3) зниження ризиків у системі митного оформлення (наприклад, щодо контролю класифікації товарів, митної вартості тощо); 4) право самостійно накладати пломби на транспортні засоби [2]. Крім того, статус АЕО надає митні спрощення та переваги у міжнародній торгівлі, за рахунок чого також можна компенсувати і ряд складнощів на кордоні, викликаних зовнішніми обставинами. За інформацією Міністерства фінансів України [3] за 3 роки та 7 місяців роботи програми АЕО (станом на початок березня 2024 р.) отримано 31 авторизацію АЕО. Українські компанії, які зараз перебувають лише на четвертому році запровадження програми в умовах повномасштабної війни, у 2024 році вже отримали 9 авторизацій АЕО (станом на 5 березня). Отже, з початку 2024 р. вони рухаються схожими темпами з бізнесами лідируючих країн ЄС в нарощенні АЕО протягом цього ж періоду (в Німеччині – 11, у Франції – 10, у Хорватії та Польщі – по 7). Слід згадати, що з усіх авторизацій, які вимагають оцінку фінансового стану, в Україні 63% було отримано на підставі базових показників і 35% – на підставі знижених показників, запроваджених на час дії воєнного стану. Проте не варто очікувати у перші роки застосування програми стрімкого росту кількості авторизацій АЕО. І про це свідчить динаміка багатьох країн ЄС: «піки» показників отримання авторизацій АЕО припадали на більш віддалені роки з початку впровадження програми (від 7 до 12 років). Порівняно повільна динаміка АЕО у перші роки впровадження програми характерна для більшості європейських країн та їх бізнесів. Серед основних причин – обережність бізнесу та упереджене ставлення до будь-яких нововведень. Однак сьогодні, попри війну, український бізнес зважено, але впевнено заходить

у програму АЕО та систему митних спрощень, починає використовувати нові сервіси та послуги, можливості для розвитку яких були відсутні до запровадження таких змін. На думку експертів [4], у будь-якому разі для успішного впровадження європейської програми АЕО хоча б у перспективі найближчих років посадовцям уряду варто було б:

1) ухвалити збалансований підхід до критеріїв участі в програмі АЕО з огляду на природу та структуру підприємництва в Україні;

2) створити структуру пільг, яка зацікавить бізнес: перш ніж програма АЕО зможе ефективно запрацювати, переваги набуття статусу АЕО в цій структурі мають бути чітко окреслені й ефективно доведені до відома потенційних заявників;

3) узгодити програму АЕО з наявними програмами управління ризиками, щоб забезпечити сумісність і дійсно дати надійним, з погляду митниці, підприємствам зворотний зв'язок у вигляді меншої кількості перевірок, запитів тощо, а також затримок їхніх вантажів;

4) розробити чітку стратегію комунікації та охоплення для програми. Ця стратегія має включати систематичну та всеохопну роботу з інформування бізнесу на всіх рівнях про переваги програми та процес набуття статусу АЕ-оператора;

5) надалі вчитися в інших країн із успішними програмами АЕО, навіть якщо це означає конструктивну дискусію з радниками ЄС, оскільки, як бачимо зі звіту Європейської рахункової палати за 2023 рік, навіть у ЄС програма АЕО досі розвивається й не позбавлена недоліків.

Варто відзначити, що наразі в Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» реєстраційний №10411 від 16 січня 2024 року [5], який був ухвалений у першому читанні Верховною Радою 24 квітня 2024 року. В ньому, зокрема, планується спростити вимоги щодо підтвердження "стійкого фінансового стану" підприємств, недоступного більшості українського бізнесу. Також його прийняття може значно збільшити попит компаній на спрощення митних формальностей. Крім того, діюча система електронної черги на кордоні не надає пріоритет в митному оформленні підприємствам зі статусом АЕО або транзитними спрощеннями. Тому прийняття відповідного законопроєкту і упорядкування "еЧерги" стали б важливими кроками на шляху України до ЄС, констатують в бізнес-спільноті, а пов'язані

витрати на складну та тяжку процедуру можуть окупитися протягом декількох місяців [6].

Отже, підводячи підсумки, можемо констатувати, що не зважаючи на правовий режим воєнного стану українські експортери та імпортери поступово отримують статус АЕО. Не дивлячись на те, що він передбачає преференції та спрощення в міжнародній торгівлі, бізнес повільно ставиться до набуття статусу, оформлення якого може тривати майже рік. Також, на нашу думку, позитивним фактом є робота на законодавчому рівні по вдосконаленню та приведенню діючого законодавства до вимог Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації та Митного кодексу ЄС, що в подальшому буде сприяти забезпеченню національної безпеки, обороноздатності та економічної стабільності України, а також розвитку митної брокерської та зовнішньоекономічної діяльності в цілому.

Література:

1. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
2. Міністерство фінансів України: Авторизовані економічні оператори. URL: https://mof.gov.ua/uk/authorized_economic_operators-470
3. Міністерство фінансів України: Український бізнес демонструє темпи залучення до програми АЕО, що відповідають більшості країн Європи. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_ukrainskii_biznes_demonstruie_tempi_zaluchennia_do_programi_aeo_shcho_vidpovidaiut_bilshosti_krain_jevropi-4487
4. Роберт Зелді. Європейська митниця: переваги, якими в Україні не користуються. Дзеркало тижня. 14.08.2023 року. URL: <https://zn.ua/ukr/amp/macroeconomics/jevropejska-mitnitsja-perevahi-jakimi-v-ukrajini-ne-koristujutsja.html>
5. Урядовий портал: Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-vnesennya-zmin-do-mitnogo-kodeksu-ukraini-shchodo-implementatsii-deyakikh-polozhen-mitnogo-kodeksu-evropeyskogo-soyuzu>
6. Статус авторизованого економічного оператора: “зелене світло” на митниці чи декоративна відзнака. Delo.ua. 16.05.2024 року. URL: <https://delo.ua/business/status-avtorizovanogo-ekonomichnogo-operatora-zelene-svitlo-na-mitnici-ci-dekorativna-vidznaka-432334/>